

ИНТЕРВЮ НА ИВЕТ ФАНДЪКОВА, КРЕМЕНА ЙОРДАНОВА, СТОЙЧО МИХОВ (СЪКРАТЕНО И) И. Г.[\[1\]](#) (СЪКРАТЕНО Р), С. ПРИЛЕП, 23.09.2010 Г.,

Р: От къде сте?

И: От София сме. Питаме за селото.

Р: Какво да Ви казвам за едно време, дето сме пеели ? По-рано покриваха къщите със слама, нямаше керемиди. С брат ми живеехме, много се обичахме. Аз съм по-голяма, 27-ми набор. Ама крака да нямаш и ръце да нямаш, много лошава работа. (*Трудно подвижна е*).

И: Кажете за царско време какво си спомняш?

Р: Ами какво, синовете работеха, булките, бащата командва. Аз като са роди царчето сега този Симеончо, бях в първо отделение, с 5 минах и от царчето 1 – 6. Имах една братовчедка, дето имаше 6 и все я подигравах, че мина със 7. А такива работи едно време. Това помня, това знам.

И: Хубаво ли беше тогава?

Р: По-инък. И най-важното пенсионерите са по-добре. Имат по някой лев тук да си купят, онуй да си купят... Не като младите, където ходят, крадат.

И: За сега ли говориш?

Р: Сега де, сега. Тогава нямаше такива работи, какво е това кражби?

И: Сега има ли в селото кражби?

Р: Няма, но тук има една кадъна, винаги ще дойди у нас гладна, от моя хляб ще ѝ дам. И все и се моля: Ела, няма кой да ми изчисти стъклата. Има ли пари, няма ли, не я знам.

И: Искаш да ти измие стъклата, така ли?

Р: Да, да ги измие.

И: Е, помогна ли ти поне? Помага ли?

Р: Мързи я, мързи я. Такива работи. От 6 годинки съм тръгнала, брат ми по-малък от мене, баща ми много нервен беше. С майка си ходих да върша земеделска работа, от 6 годинки съм тръгнала и сега ме болят краката. И брат ми малък, не може да работи ... И двамата с нея, тя оре.

И: Преди социализма харесваше ли ти ?

Р: По онова време и на екскурзии ходихме и всичко...

И: Къде ходехте на екскурзии?

Р: Ми ходехме, тук като ни качиха в автобуса и обикаляхме, ходихме по 2-3 деня. Ходила съм много. В Котел, в цяла България съм ходила.

И: И после като дойде социализма хубаво ли беше?

Р: Ами, какво да е хубаво ? Сега не е хубаво.

И: Ами ще се оправи ли или няма да се оправи?

Р: Не се знае какво ще стане. И хубаво да е и лошо, все за младите. Имам една правнучка, дето какво ще види това дете, какво ще види?

И: Ами Бойко Борисов, добър политик ли е ?

Р: Ами аз откъде да го знам, не съм по политиките. Гледаме всяка вечер по телевизора, но не знам.

И: Какво гледате?

Р: Турски филми, български, както дойде.

И: Новините?

Р: Новините, СКАТ гледаме, а като дойде събота гледаме Галя(а?), такива работи.

И: А вестници купувате ли ?

Р: А, вестник взели? *(към мъжа си, който не дочува)*. Купуваме, „Трета възраст“.

И: Интересен ли е ?

Р: Ами като четеш, всичко пишат хората. Аз много чета. Но скоро време, като падна една мъгла на очите ми и взех да не виждам. И годините вече много и ...

И: Преди Тодор Живков харесваше ли го?

Р: Преди, при Тодор Живков, ти казвам беше държавно.

И: Кое е по-добре частно или държавно?

Р: Тодорово Живково време като стана, няма ние да ходим, машини работеха.

И: А кога влязохте в ТКЗС-то?

Р: Като казаха, първият път и влязохме.

И: Искахте ли или на сила ви накараха?

Р: А, като казаха и какво да правим ... Той (мъжа ѝ) заминава, войник отива, няма кой да работи нивите.

И: Добре ли беше в ТКЗС-то?

Р: Ами казвам ти, работихме, ама машините по-работиха. Имаше комбайни, трактори. Имах една приетелка и на мъжа ѝ брат му, и ходеха двамата и жънеха с комбайна. И не като сега да пръска сламата, ами със въже се събираше, купичка да стане. Сега ни се работи...

И: А сега как трябва да е, частно или държавно?

Р: Как да е частно? Частно, нали виждаш какво става. Земята никой не я работи.

И: Трябва да е държавно?

Р: Държавно. Е, имаме лозе, кой да го работи? Синът и дъщерята в Бургас, идат да ни видят, ама... Вие записвате ли си нещо?

И: Записваме.

И: А беше ли ви страх от ДС едно време или не сте имали проблеми?

Р: ?...

И: Да имаше забранено нещо, да те следят, да те подслушват?

Р: Не да подслушват, едно време, не като сега да има милиция. Пак имаше, ама тогаз бяха няколко, два и нощно време го казваха нощен пазач и не пушка има, не нищо. Една пръчка има, какво ще варди? И ние момиченца, ходим на седенки и този пазач дойде и гони момчетата.

И: Имаше ли да ви забраняват тука празници някакви, да не палите свещ, да не ходите на църква? Такива неща имаше ли?

Р: Ние нямаме църква тук. Почнаха да я правят, не им стигнаха парите и я оставиха. В първо отделение, сега първи клас, ни заведоха тук в едно съседно село на църква и свещеника ни даваше по малко винце в идна чашка и по една хапка и това запомних тогава. Пък ние нямаме църква.

И: Ами като влязохме в ЕС, очакваше ли да стане по-добре?

Р: Очаквахме, ама нищо. Виж какво стана... Гладни хората.

И: Ами Русия харесва ли ти? Трябва ли пак България да е с Русия?

Р: Ами вие сте по-млади, знаете.

И: Кое е по-добре към САЩ или към Русия да се ориентираме?

Р: Русия, тя вече свърши, не виждате ли какво е и там? Внукут ми отиде,

стана вече 3-та година в САЩ. Каквото имаше продаде го. Отиди така, с жена си и палето, на 3 годинки, малко. И пристига и направи един ресторант да прави пици. Пици прави, ама с машини, с работи. И компютър имат и всяка вечер и на мене се обаждат. Едно време никъде не ходеха. От това село да отидеш до другото. Повече нищо не знаехме.

И: А в чужбина да заминеш можеше ли?

Р: Не, нищо. Сега ходят, който ходи. Такива работи.

И: А гласувате ли тука?

Р: Ами ние сме двамата, ние сме вечи стари хора, кога да гласувам, на колко години съм, не гласувам, нищо. По-рано, по Тодор Живково време имаше тука един, дето свиреше, гайдата ни посрещаше, с каруци ги разкарваха, нямаше коли.

И: Кой ги разкарваше?

Р: От Съвета.

И: А тука с турците в селото разбирате ли се?

Р: Разбираме са много. А пък в това село Подвис много се мразят. И казват турчин там ако замръкне, няма да усъмне.

И: А спомняш ли си 85-та , дето тръгнаха към Турция?

Р: И тука минаваха, излазах ми да ги видя. А сетне като са върнаха, никой не ги видя как се върнаха. Станахме сутринта- върнали са. Нощем са връщаха. Минаваха от тук, от цяла Северна България минаваха.

И: Трябваше ли да им сменят имената?

Р: Ами, на теб ако ти сменят името, дали ще ти е хубаво?

И: Тогав застъпвахте ли се за тях или бяхте с власта?

Р: Тук в Съвета дойдоха милиционери такива, казаха да си сменят имената. Който иска доброволно, който не ще, ги бият.

И: Имаше такива неща?

Р: Имаше, имаше, дойдоха военни. Имало и лошо, което е хубаво, хубаво, което не е, не е.

И: Тука в селото Атака харесвате ли, на Волен Сидеров партията?

Р: Ние с това не се занимаваме. Която партия дойде, с нея.

И: А трябва ли да има много партии или да са по-малко?

Р: Ами да, хубаво бяха две партии, но сега, какви са тези партии? 30 ли са, колко са? И затова се пръсна народът и така стана работата. Млади сте, ще казвате, не щем много партии.

И: А не е ли хубаво че има сега свобода на словото? Преди можеше ли така да си кажеш всичко?

Р: А можеш!

И: Имаше ли някои хора да са репресирани от власта?

Р: Слушай, ние в нашето село нямаме такива хора. Когато дойде руснакът и тогава вече се навъдиха фашисти. Който е чорбаджия, той е фашист.

И: А сега Путин може ли да оправи Русия? Харесваш ли го?

Р: Ще я оправи! Как да го харесвам, не виждаш ли какво става? Изгониха циганите да дойдат в България тук. А това са тия американците.

И: ЕС ли, дето изгониха циганите тука да дойдат?

Р: Да, да.

И: А искаше ли да влезем в ЕС?

Р: Каквото казват по телевизора, това знам. Радвах са, че ще влезим, а какво

стана?

И: Има ли някой политик, който харесваш?

Р: Аз много ги познавам! Само по телевизора дето... забравям им имената.

И: За Бойко Борисов какво мислиш?

Р: Какво да кажа за Бойко Борисов, той прахоса България.

И: Кое не ти харесва?

Р: Нищо! Нито пенсии увеличава, нито заплати.

И: А Станишев?

Р: Станишев, той мина. Той по даваше пенсии.

И: Ами царя, Симеон кат дойде тука?

Р: Ами, тогава стана работата де, обедня България. Всичките гласувахме за него. Да направи нещо, ама...

И: Ами преди това, Жан Виденов и Костов?

Р: И Костов толкова, какво да го харесвам... Абе да дойдат хора, да оправят България.

И: Кой да дойде?

Р: Дето има умни хора. Всеки гледа да крадне.

И: Как е по-добре, да се сменят управляващите на 4 години или като Тодор Живков?

Р: Абе, работата да върви пък ... Трябва да ги сменят, всеки да куса. Тодор Живков умееше, много работи направи, ТКЗС-та .

И: Ами Георги Димитров?

Р: Вий знаете ли го?

И: Знаем го.

Р: Ходихме да го видим в музея. Не трябваше да го бутат.

---

[1] 83-годишна, пенсионерка.